

Koninklijk NIVRA

Jan G.P.M. Helderman RA
voorzitter

Antonio Vivaldistraat 2-8
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam
T 020 301 03 42
F 020 301 03 09
E j.helderman@nivra.nl
I www.nivra.nl

De Monitoring Commissie
T.a.v. De heer W.B. Kuijpers
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Datum	Onderwerp	Referentie	Bijlage(n)	Doorkiesnummer
12 september 2008	Reactie NIVRA op wijzigingen Monitoring Commissie	JH/GS364-08	0	T 020-3010305 F 020-3010302

Geachte heer Kuijpers,

1. Inleiding

Het NIVRA heeft met zeer veel belangstelling kennis genomen van uw op 4 juni jl. gepubliceerde voorstellen om de Nederlandse corporate governance code aan te passen.

Het accountantsberoep acht het van groot belang dat het vertrouwen in de financiële markten en daar aan gekoppeld in het werk van registeraccountants gewaarborgd blijft. De corporate governance code vervult hierin een belangrijke functie.

Het NIVRA kan zich goed vinden in de voorgestelde wijzigingen en stelt de volgende aanvullingen voor:

- Werk de bepalingen over interne risicobeheersings- en controlesystemen verder uit.
- Geef meer aandacht aan de taak en positie van de Internal Audit Functie.
- Betrek de in dit kader relevante wetswijzigingen in de aanpassing van de Code

Hieronder werken wij deze drie punten verder uit.

2. Interne risicobeheersings- en controlesystemen

2.1 NIVRA discussion paper

In reactie op de aanbevelingen van de Monitoring Commissie uit december 2006 heeft het Koninklijk NIVRA het discussion paper '*Risk Management and Internal Control Systems*' opgesteld en in oktober 2007 overhandigd aan de Monitoring Commissie. De primaire doelstelling van het discussion paper was het leveren van een bijdrage aan de totstandkoming van een algemeen aanvaarde praktijk voor risicomanagement en de totstandkoming van de risicoparagraaf, inclusief de 'In Control verklaring'. Daarnaast heeft het NIVRA in het discussion paper enkele kanttekeningen geplaatst bij de voorstellen van de Monitoring Commissie uit december 2005 met betrekking tot best practice bepaling II.1.4 uit de Nederlandse Corporate Governance Code. Deze voorstellen zijn inmiddels door de Monitoring Commissie verwerkt in best practice bepalingen II.1.4.a en II.1.4.b, die in juni 2008 ter consultatie zijn gepubliceerd.

Uit een rondetafel bijeenkomst met een aantal CFO's en commissarissen van beursgenoteerde ondernemingen, alsmede uit de eigen ervaring van leden van het NIVRA, was gebleken dat er nog veel onzekerheid bestond over de vereiste basis en normering voor de risicoparagraaf, en in

het bijzonder de aan het bestuur gevraagde 'positive assurance' ten aanzien van de financiële verslaggevingrisico's, alsmede de juridische reikwijdte van dit deel van de 'In Control verklaring'.

Door een 'In Control verklaring' te vragen voor de financiële verslaggevingrisico's, en voor de andere risicogebieden (strategisch, operationeel, financieel en compliance risico's) te volstaan met een beschrijving van de interne beheersingsystemen, leek een zekere onbalans tussen de verschillende risicogebieden te ontstaan, waardoor (ten onrechte) de nadruk zou kunnen komen te liggen op de beheersing van de financiële verslaggevingrisico's. Dit terwijl het bestuur verantwoordelijk is voor risicomangement op alle risicogebieden en investeerders ook aangeven op alle risicogebieden goed geïnformeerd te willen worden.

Daar de van het bestuur gevraagde 'positive assurance' ten aanzien van de financiële verslaggevingrisico's sterk lijkt op een SOX 404 statement dreigde er een verwachtingskloof te ontstaan bij met name buitenlandse investeerders. De 'In Control verklaring' volgens de Nederlandse code kent immers geen gedetailleerde regelgeving voor de totstandkoming daarvan en de controle daarop door de externe accountant, zoals dat bij het SOX 404 statement wel het geval is.

Sinds de totstandkoming van het NIVRA discussion paper hebben zich echter belangrijke ontwikkelingen voorgedaan, zowel in de regelgeving als in de praktijk.

In de eerste plaats is de aanvankelijke weerstand tegen het geven van 'positive assurance' door het bestuur ten aanzien van de financiële verslaggevingrisico's in de 'In Control verklaring' aanzienlijk afgenomen. Uit de evaluatie van de Monitoring Commissie en het recent verschenen rapport 'Inzicht in Onzekerheid' van het NIVRA en Eumedion blijkt dat dit inmiddels in de praktijk van beursgenoteerde ondernemingen breed is geaccepteerd.

Het NIVRA constateert daarbij wel dat de basis voor de 'In Control verklaring' nog altijd sterk kan verschillen van onderneming tot onderneming. Bovendien is gebleken dat met name de informatievoorziening over de strategische en operationele risico's en de wijze waarop deze beheerst en gemonitord worden, voor verbetering vatbaar is. Hetgeen ook door de Monitoring Commissie wordt onderschreven.

De SEC en PCAOB staan inmiddels voor de naleving van de relevante bepalingen uit de Sarbanes Oxley Act een veel meer risicogerichte benadering toe in hun richtlijnen voor bestuurders en auditors. Daarmee lijken de Nederlandse en Amerikaanse praktijken voor de totstandkoming van respectievelijk het In Control Statement en het SOX 404 statement dichterbij elkaar gekomen. Desondanks is het NIVRA van mening dat het risico van een verwachtingskloof nog altijd aanzienlijk is.

Wat betreft de rol van de externe accountant in het kader van de voorgestelde best practice bepalingen II.1.4.a en b constateert het NIVRA dat daarover nog altijd veel onduidelijkheid bestaat, met name waar het gaat om de gewenste controle en de beschrijving van de risicobeheersing van de overige risicogebieden.

Op basis van het bovenstaande komt het NIVRA tot de volgende aanbevelingen:

2.2 Aanbevelingen

Aanbevelingen 2007 Monitoring Commissie verankeren in de Code

Het NIVRA onderschrijft de voorstellen tot aanpassing van best practice bepaling II.1.4 inzake de risicoparagraaf en de 'In Control verklaring' van het bestuur.

Het NIVRA is bovendien van mening dat de aanbevelingen uit het derde rapport van de Monitoring Commissie (december 2007) een goede basis vormen om de informatieverstrekking daadwerkelijk te verbeteren en een mogelijke onbalans in de aandacht voor de verschillende risicocategorieën tegen te gaan.

Het NIVRA beveelt de Monitoring Commissie daarom aan deze aanbevelingen (welke hieronder cursief zijn weergegeven) alsnog in de Code te verankeren.

Beschrijving van het risicoprofiel

In de beschrijving van het risicoprofiel geeft de onderneming aan met welke risico's zij in aanraking komt bij het uitvoeren van haar strategie. De onderneming geeft daarnaast aan welke risico's zij bereid is te nemen om haar doelstelling te realiseren en kwantificeert deze zo mogelijk, door middel van een

gevoeligheidsanalyse. In de beschrijving wordt ten minste aandacht besteed aan:

- de voornaamste risico's gerelateerd aan de strategische doelstellingen van de onderneming, alsmede de houding ten opzichte van deze risico's ('risk appetite');*
- een beschrijving van de voornaamste strategische, operationele, financiële, wet- en regelgeving en financiële verslaggevingrisico's van de onderneming, waarbij in ieder geval de kwalitatieve impact van deze risico's wordt beschreven;*
- een gevoeligheidsanalyse van de geïdentificeerde risico's, indien deze analyse redelijkerwijs verwacht mag worden gelet op de "best practices" in de desbetreffende sector.*

Beschrijving van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Uit de beschrijving van het interne risicobeheersings- en controlesysteem moet blijken welke acties de vennootschap heeft ondernomen om de geïdentificeerde risico's te beheersen. Het gaat hierbij niet alleen om het systeem zelf, maar ook om de inbedding ervan in de organisatie. Het verdient aanbeveling de volgende punten te bespreken:

- de risico's die door het interne risicobeheersing- en controlesysteem worden beheerst en zonodig het referentiemodel dat is gebruikt om het systeem te ontwerpen;*
- de organisatie van het interne risicobeheersing- en controlesysteem en de inbedding daarvan in de organisatie;*
- de resultaten van een periodiek te verrichten evaluatie van het interne- risicobeheersing- en controlesysteem en, voor zover van toepassing, de naar aanleiding daarvan getroffen verbetermaatregelen.*

Verwijzing in de Code naar een principle based handreiking

Zoals hierboven al gesteld constateert het NIVRA dat de basis voor de 'In Control verklaring' nog altijd sterk kan verschillen van onderneming tot onderneming. Bovendien ontbreekt een heldere, principle-based, uitwerking van de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende organen en functionarissen voor wat betreft het risicomangement van de organisatie, alsmede de risicoparagraaf en de 'In Control verklaring'.

Het NIVRA beveelt de Monitoring Commissie daarom aan om in de Code een expliciete verwijzing op te nemen naar een algemeen aanvaarde 'principle based' handreiking voor risicomangement en de totstandkoming van de risicoparagraaf inclusief de In Control verklaring, vergelijkbaar met de 'Turnbull guidance' in het Verenigd Koninkrijk.

Het NIVRA is graag bereid haar medewerking te verlenen aan de totstandkoming van een handreiking, waarvoor wij reeds een aanzet hebben gedaan middels het eerder genoemde discussion paper *Risk management and internal control systems* (oktober 2007).

Proces van totstandkoming

Gelet op het nog altijd aanwezige risico van een verwachtingskloof ten aanzien van best practice bepaling II.1.4.a, in het bijzonder ten opzichte van de SOX-404 verklaring, beveelt het NIVRA aan om een toelichtende tekst inzake het proces van de totstandkoming op te nemen bij de 'In Control verklaring'.

Assurance verklaring van de externe accountant

Het NIVRA is van mening dat de externe accountant als het gaat om het verstrekken van zekerheid bij het In Control Statement een bescheiden rol speelt.

Desalniettemin dreigt er een verwachtingskloof te ontstaan omtrent deze rol.

Indien er behoefte aan zekerheid bestaat bij gebruikers en verschaffers van het In Control Statement is het NIVRA bereid om hier over mee te denken.

Het NIVRA verzoekt de Monitoring Commissie om een helder standpunt in te nemen inzake de gewenste rol van de externe accountant bij de totstandkoming van het In Control Statement en de wenselijkheid van het geven van een accountantsverklaring daarbij.

Forward looking statement

Tenslotte wijst het NIVRA er nog op dat het zogenaamde 'forward looking statement' van best practice bepaling II.1.4.a, letter c verder gaat dan hetgeen internationaal gezien gebruikelijk is. Bovendien is de strekking van dit forward looking statement naar de mening van het NIVRA reeds impliciet verankerd in de taken en verantwoordelijkheden van bestuurders en toezichhouders. Het NIVRA beveelt daarom aan deze voorgestelde best practice bepaling te laten vervallen.

3. Internal Audit Functie (IAF)

Sinds het uitbrengen van de Nederlandse Corporate Governance code in 2003 heeft de Internal Audit Functie (IAF) in Nederland zich nadrukkelijk verder ontwikkeld op het gebied van risicomanagement en interne beheersing.

In internationaal verband zien we de importantie van de IAF toenemen, met name ook in relatie met auditcommissies. Dit beeld wordt bevestigd in een recent onderzoek uitgevoerd door het NIVRA en de beroepsorganisatie van internal auditors, IIA Nederland. In dit onderzoek is gesproken met vooraanstaande voorzitters van auditcommissies in Nederland. Hierbij gaven auditcommissies aan dat aanpassing van de Nederlandse Corporate Governance Code op dit punt gewenst is.

De IAF heeft een grote toegevoegde waarde gekregen in het onafhankelijk en objectief toetsen van de toereikendheid en effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen. Wij achten het daarom van belang dat de rol van de IAF nadrukkelijker naar voren komt in de Code.

Wij verwijzen in dat kader ook naar de reactie vanuit IIA Nederland.

Onderzoek heeft aangetoond dat een IAF ontbreekt bij een aantal Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Wij stellen derhalve voor om in de Code een bepaling op te nemen waarin wordt vastgelegd dat het audit committee periodiek de noodzaak van een IAF evalueert. Indien wordt besloten geen IAF in te stellen dient gemotiveerd aangegeven te worden welke overwegingen daarbij leidend waren. Wij verwijzen in dit verband naar de Combined Code in het Verenigd Koninkrijk waarin het volgende is opgenomen:

The audit committee should monitor and review the effectiveness of the internal audit activities. Where there is no internal audit function, the audit committee should consider annually whether there is a need for an internal audit function and make a recommendation to the board, and the reasons for the absence of such a function should be explained in the relevant section of the annual report.

Teneinde beter aan te sluiten bij het opleidingsprofiel van de medewerkers van de IAF stellen wij tot slot voor om de term interne accountantsdienst te vervangen door Internal Audit Functie. Uiteindelijk zien wij in de praktijk dat deze afdelingen in toenemende mate multidisciplinair zijn samengesteld.

4. Overige opmerkingen met betrekking tot de wijzigingsvoorstellen

De door de Monitoring Commissie uitgebrachte voorstellen voor wijziging van de Code houden voorts nog geen rekening met de implementatie van relevante Europese regelgeving in de Nederlandse wet. Zo noemen wij in dit kader de wettelijke plicht voor een Audit Commissie voor zogenaamde OOB's. Daarnaast is op dit moment een wetsvoorstel (31 508) in voorbereiding dat nadere invulling geeft aan het corporate governance verslag ('verklaring') in het jaar-

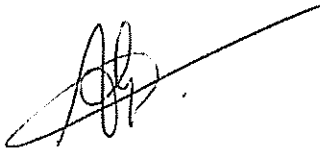
verslag, inclusief de rol van de externe accountant.

Gelet op het bovenstaande adviseert het NIVRA de Monitoring Commissie om in de aanpassingen van de Code, tevens rekening te houden met de effecten op de Code van relevante wetswijzigingen ten gevolge van implementatie van Europese wetgeving in de Nederlandse wet.

5. Tot slot

Het NIVRA is uiteraard graag beschikbaar om nadere toelichting te geven op haar voorstellen en de Monitoring Commissie –indien gewenst- medewerking te verlenen in het verdere proces om te komen tot een effectieve Corporate Governance Code.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J.G.P.M. Helderman', written over a horizontal line.

J.G.P.M. Helderman RA
Voorzitter